

Tomislav Anđelić (1937. - 2018.)

Arheolozi odlaze tiho, prešavši tu tanku granicu života i smrti, po kojoj su profesionalno "kopali" za života, rekonstruirajući žive slike iz mrtvih krhotina prošlosti i po svojoj vokaciji iščitavajući život iz smrti.

Jedan od istaknutih znanstvenika mr. Tomo Anđelić tiho nas je napustio 6. ožujka 2018. u 81. godini života nakon kratke bolesti.

Rodio se 20. ožujka 1937. u Sultićima na području Neretvice (Klis) u Općini Konjic. Školovao se u Seonici, Konjicu i Sarajevu, gdje je diplomirao povijest, te u

Zadru gdje je 1977. magistrirao na postdiplomskom studiju "Pomoćne povijesne znanosti" na temu *Kasnoantička arhitektura u okolici Mostara* i prijavio doktorsku disertaciju na temu *Kasnoantička sakralna plastika u Hercegovini*. Radio je kratko kao gimnazijski profesor u Kaknju, a od 1965. do 1991. godine kao voditelj arheološko-povijesnoga odjela u Muzeju Hercegovine u Mostaru i muzejski savjetnik. Od 1991. do 1997. godine zaposlen je u Muzeju HZ HB u Mostaru, a u mirovinu odlazi 2002. godine s dužnosti savjetnika za kulturu u Federalnome ministarstvu obrazovanja, znanosti, kulture i športa.

Djetinjstvo "tamo gdje je bilo lijepo odrastati" u Neretvici, idiličnoj i zelenoj, ali siromašnoj i dalekoj, bogatoj poviješću i baštinom, materijalnom i duhovnom, stećcima i "gradovima" i narodnom predajom, među narodnim guslarima i pjevačima, formativno je djelovalo na mladoga Tomislava i njegove profesionalne afinitete - kasna antika i srednji vijek. Utjecaj dr. Pave Anđelića, koji nije bio samo stariji brat,

nego i hranitelj i odgajatelj, najveći uzor i podrška do kraja života, usmjerio ga je više k arheologiji.

Kao grad svoga življenja izabrao je Mostar, za koji je bio vrlo vezan i koji je proslavio u znanstvenim krugovima otkrićem kasnoantičke bazilike u Cimcu, za koju je vjerovao da je sjedište neubicirane župe Sarsenterum, poznate sa Salonitanskoga koncila iz 533. godine, i jedinstvene dvojne kasnoantičke bazilike u Žitomisliću. Posebno se zanimajući za sakralnu arhitekturu, istraživao je ostatke kasnoantičke bazilike u Vinjanima kod Posušja te srednjovjekovnih crkava u Trijebnju kod Stoca i Tepčićima kod Čitluka. Uz brata Pavu Anđelića istraživao je srednjovjekovne gradove Bobovac, Kraljevu Sutjesku, Stjepangrad kod Blagaja, grad Bokševac s palačom kod Konjica, te samostalno grad na vrelu Lištice kod Širokoga Brijega, u kojem je pretpostavljao ranosrednjovjekovni Porfirogenetov Kruševac. Između ostaloga bavio se istraživanjem prapovijesnih grobnih gomila na mostarskom području (Gubavica - Buna i Gorica - Malo polje).

Osim u arheologiji i muzeologiji nemjerljiv je njegov doprinos kao urednika godišnjaka za kulturno i povijesno nasljeđe *Hercegovina*, od početka izlaženja časopisa 1981. godine, kao tadašnjega izdanja Muzeja Hercegovine, te glavnoga urednika nove serije *Hercegovine* od 1996. do 2011. godine.

Svojoj drugoj velikoj ljubavi - pčelarstvu, posvetio se isto tako svesrdno i znanstveno, jedno vrijeme kao predavač na Univerzitetu u Mostaru, a bio je i predsjednik Pčelarskoga saveza.

Pamtit ćemo ga kao velikoga prijatelja, skromnoga i neumornoga kulturnog radnika, nesebičnoga učitelja i znanstvenika, čiji gubitak ostavlja veliku prazninu, osjećajući ponos i privilegij da smo bili dio njegova života.

Bibliografija

Knjige - monografije

Srednjovjekovne humske župe, Ziral, Mostar, 1999. (u suautorstvu s Pavlom Anđelićem i Marijanom Sivrićem)

Starokršćanska cimska bazilika u Mostaru, Ured gradonačelnika, Mostar, Mostar, 1997.

Ranokršćanska dvojna bazilika - basilica geminata u Žitomislčićima kod Mostara, Općina Mostar - jug, Mostar, 1999.

Radovi u časopisima

"Crkvina, Cim, Mostar - kasnoantička bazilika i srednjovjekovni nalazi", u: *Arheološki pregled*, 8, Beograd, 1966., str. 142-144, Tab. XXIX., sl. 1, 2; Tab. XXX., 1 (u suautorstvu s Petrom Lekom).

"Crkvina, Cim, Mostar - kasnoantička bazilika i srednjovjekovni nalazi", u: *Arheološki pregled*, 9, Beograd, 1967., str. 140-144, Tab. XL-VII., 1-4 (u suautorstvu s Petrom Lekom).

"Bokševac, Kostajnica, Konjic - srednjovjekovna gradska palača", u: *Arheološki pregled*, 11, Beograd, 1969., str. 231-232, Tab. LXIV., 1.

"Nekoliko prahistorijskih nalaza u Hercegovini (Gubavica, Rabina, Stolac)", u: *Glasnik Zemaljskog muzeja*, n. s. arh. sv. XXIV., Sarajevo, 1969., str. 109-113.

"Crkvina, Žitomislčić, Mostar - kasnoantička bazilika", u: *Arheološki pregled*, 12, Beograd, 1970., str. 144-146, Tab. XLVI., 1, 2.

"Žitomislčić, Mostar - kasnoantička bazilika", u: *Arheološki pregled*, 13, Beograd, 1971., str. 74-75, Tab. XLVIII., 1, 2.

"Crkvina, Žitomislčići, Mostar - kasnoantička dvojna bazilika", u: *Arheološki pregled*, 14, Beograd, 1972., str. 101-102.

"Crkvina, Žitomislčići kod Mostara - kasnoantička dvojna bazilika (III. nastavak)", u: *Arheološki pregled*, 15, Beograd, 1973., str. 80-81, Tab. LI., 1, 2.

"Gorica, Malo Polje, Mostar - nekropola sa tumulima", u: *Arheološki pregled*, 16, Beograd, 1974., str. 55-57, Tab. XXIV., 1.

"Grad na vrelu Lištice, Lištica - kasnosrednjovjekovni grad", u: *Arheološki pregled*, 17, Beograd, 1975., str. 153-154.

"Vrelo Lištice, Lištica, Hercegovina - srednjovjekovni grad", u: *Arheološki pregled*, 18, Beograd, 1976., str. 123-124, Tab. XLVIII.

"Kasnoantička bazilika u Cimu kod Mostara", u: *Glasnik Zemaljskog muzeja*, n. s. arh. sv. XXIX. (1974.), Sarajevo, 1976., str. 174-244, Tab. LXXIII., 1, 2.

"Kasnoantička dvojna bazilika (basilica geminata) u Žitomislčićima kod Mostara", u: *Glasnik Zemaljskog muzeja*, n. s. arh., sv. XXXII., Sarajevo, 1977., str. 293-330.

"Rimski nalazi iz Biograca u Hercegovini", u: *Tribunia*, 3, Trebinje, 1977., str. 51-66.

"Vinjani kod Posušja (Hercegovina) - kasnoantička bazilika", u: *Arheološki pregled*, 19, Beograd, 1977., str. 87.

"Srednjovjekovni grad kod vrela Lištice u Hercegovini", u: *Tribunia*, 4, Trebinje, 1978., str. 11-30.

"Kasnoantičke bazilike u Cimu i Žitomislčićima kod Mostara", u: *Arheološki vestnik. Acta Archeologica*, XXIX., Ljubljana, 1978., str. 629-640.

"Kasnoantička dvojna bazilika (basilica geminata) u Žitomislčićima kod Mostara", u: *Glasnik Zemaljskog muzeja*, n. s. arh. sv. XXXII., 1978., str. 293-330 + Pl. 1.

"Bratački Gradac, Nevesinje, Hercegovina - rimsko nalazište", u: *Arheološki pregled*, 23, Beograd, 1982., str. 99-101.

"Ostaci kasnoantičke sakralne arhitekture u Vinjanima kod Posušja", u: *Hercegovina*, 1, Mostar, 1981., str. 27-39.

"Ostava srednjovjekovnog novca iz Međina kod Mostara", u: *Hercegovina*, 2, Mostar, 1982., str. 33-34.

"Crkvina, Tepčići kod Čitluka, Hercegovina - kasnoantička i srednjovjekovna sakralna arhitektura", u: *Arheološki pregled*, 23, Beograd, 1982., str. 99-101.

"Arheološka istraživanja u Bratačkom Gracu kod Nevesinja", u: *Hercegovina*, 3, Mostar, 1983., str. 7-14.

"Dijaci u srednjovjekovnoj Bosni i Humu", u: *Tribunia*, 7, Trebinje, 1983., str. 81-100.

"Dva nova natpisa na stećcima u Donjem Lukavcu kod Nevesinja", u: *Tribunia*, 8, Trebinje, 1984., str. 7-10.

"Crkvina Tepčići kod Čitluka, Hercegovina - kasnoantička i srednjovjekovna sakralna arhitektura", u: *Arheološki pregled*, 24, Beograd, 1985., str. 109-110.

"Ostava vizantijskog zlatnog novca iz Blatnice kod Čitluka", u: *Hercegovina*, 5, Mostar, 1986., str. 19-22.

"Tepčići kod Čitluka i Trijebanj kod Stoca, sakralni objekti", u: *Arheološki pregled*, 25, Beograd - Ljubljana, 1986., str. 74-75.

"Srednjovjekovna crkva u Tepčićima kod Čitluka", u: *Hercegovina*, 1 (9), Mostar, 1995., str. 95-115.

"Srednjovjekovna crkva u Trijebnju kod Stoca u Hercegovini", u: *Hercegovina*, 2 (10), Mostar, 1996., str. 49-59.

"Preliminarno izvješće o slučajnom arheološkom nalazištu na lokalitetu Gradac u Uzdolu kod Prozora", u: *Hercegovina*, 3 (11), Mostar, 1997., str. 7-15.

"Starokršćanska (kasnoantička) bazilika u Cimu kod Mostara", u: *Motrišta*, Mostar, 1-2/1997., str. 59-63.

"Relikvijari iz starokršćanske bazilike u Cimu", u: *Motrišta*, Mostar, 3/1997., str. 43-45.

"Dijaci u službi srednjovjekovnih humskih feudalaca", u: *Motrišta*, 8, Mostar, 1998., str. 64-67.

"Starokršćanska (kasnoantička) bazilika u Cimu kod Mostara", u: *Motrišta*, 9, (izvanredni), Mostar, 1998., str. 40-41.

"Dijaci u službi srednjovjekovnih humskih feudalaca", u: *Motrišta*, 9, (izvanredni), Mostar, 1998., str. 49-52.

"Izvješće o revizionom arheološkom iskopavanju starokršćanske bazilike u Mokrom kod Širokog Brijega", u: *Hercegovina*, 4/5 (12/13), Mostar, 1998./1999., str. 241-243.

"Životopis Pave Anđelića", u: *Hercegovina*, 8/9 (16/17), Mostar, 2002./2003., str. 236-238.

"Životopis Pave Anđelića", u: *Motrišta*, 23, Mostar, 2002./2003., str. 38-40.

"Kulturni djelatnik mr. Anđelko Zelenika (Biografija i Bibliografija)", u: *Hercegovina*, 22, Mostar, 2008., str. 9-15.

"Par trojagodnih kasnosrednjovjekovnih filigranskih naušnica iz Hodbine kod Mostara", u: *Hercegovina*, 23, Mostar, 2009., str. 187-188.

"Stanje kulturno-historijskih spomenika jablaničkog kraja od prahistorije do XV. stoljeća", u: *Hercegovina*, 25, Mostar, 2011., str. 11-38.

Radovi u zbornicima

"Neki objekti kasnoantičke sakralne arhitekture u okolini Mostara, Nevesinja i Metkovića", u: IVAN MAROVIĆ - ŽELJKO RAPANIĆ (prir.), *Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka: Znanstveni skup - Metković 4.-7. X. 1977.*, Hrvatsko arheološko društvo, Split, 1980., str. 257-260.

"Srednjovjekovna župa Dubrave", u: PERICA JURKOVIĆ (priř.), *Povijest hrvatskog Počitelja, Zbornik znanstvenog simpozija održanog 16. i 17. veljače 1996. god. u Čapljini*, Humski zbornik, II., Općinsko poglavarstvo Čapljina - MALA ma Zagreb, Čapljina - Zagreb, 1996., str. 151-167.

"Srednjovjekovne crkve u Tepčićima kod Čitluka i Trijebnju kod Stoca (Hercegovina)", u: EMILIO MARIN (ur.), *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve: Znanstveni skup Metković, 6.-9. listopada 2001.*, Izdanja Hrvatskoga arheološkog društva, vol. 22, Hrvatsko arheološko društvo - Grad Metković - Arheološki muzej, Zagreb - Metković - Split, 2003., str. 375-378.

"Područje Blidinje u sustavu srednjovjekovnih humskih župa", u: Ivo ČOLAK (ur.), *1. međunarodni znanstveni simpozij "Blidinje 2005."*, zbornik radova, Park prirode Blidinje, Blidinje, 2005., str. 413-421.

"The area of Blidinje in the system of medieval parishes (districts) of Hum", in: IVO ČOLAK (ed.), *The first internacional scientific symposium Blidinje 2005*, Park prirode Blidinje, Blidinje, 2005., p. 387-393.

"Dubrave u srednjem vijeku - Srednjovjekovna humska župa Dubrave", u: *300 godina župe Dubrava*, Humski zbornik, IX., Aladinići, 2006., str. 19-39 (u suautorstvu s Marijanom Sivrićem).

"Životopis dr. Đure Baslera", u: *Hercegovina*, 20, Mostar, 2006., str. 139-141.

"Životopis Pave Anđelića", u: MARKO KARAMATIĆ (ur.), *Zbornik o Pavlu Anđeliću. Znanstveni skup posvećen arheologu i povjesničaru Pavlu Anđeliću (1920 -1985) u povodu 85. obljetnice rođenja i 20. obljetnice smrti*, Sarajevo, 14. i 15. listopada 2005., Franjevačka teologija, Sarajevo, 2008., str. 9-11.

"Razvoj arheološke djelatnosti muzeja Hercegovine u vremenu od 1950-2010 godine", u: *Zbornik radova. Naučni skup 60 godina Muzeja Hercegovine*, Mostar, 19. januar 2010., Muzej Hercegovine, Mostar, 2010., str. 31-40.

"Moje prijateljstvo s prof. Perom Marijanovićem", u: *Stolačko kulturno proljeće, Godišnjak Matice hrvatske Stolac*, IX., Stolac, 2011., str. 69-71.

Prikazi

"Tribunia 7, Zavičajni muzej, Trebinje, 1983.", u: *Hercegovina*, 4, Mostar, 1984., str. 373-375.

"Tribunia 9, Zavičajni muzej, Trebinje, 1985", u: *Hercegovina*, 6, Mostar, 1987., str. 265-266.

"Đuro Kriste, Župa Trebinja (Trebimlja), Povijesno-etnografski prikaz - život, korijeni, običaji, Dubrovnik 1999.", u: *Hercegovina*, 8/9 (16/17), Mostar, 2002./2003., str. 223-225.

"Dr. Jusuf Mulić, Konjic i njegova okolina - starosjedilački rodovi, Sarajevo 2005.", u: *Hercegovina*, 20, Mostar, 2006., str. 253-254.

Leksikoni

"Biograci, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 290.

"Bošnjaci, Potoci - Bošnjaci, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 291.

"Bunsko, Blagaj - Vinogradine, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 291.

"Crkvena, Biograci, Lištica", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 291.

"Crkvena (Podgradina), Mokro, Lištica", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 292.

"Crkvena, Potoci, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 292.

"Crkvena, Tepčići, Čitluk", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 292.

"Crkvena, Žitomisljci, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 292.

"Crkvine, Cim, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 292.

"Drvar, Tepčići, Čitluk", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 294.

"Gomila 1, Cim, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 294.

"Gomila 2, Cim, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 294.

"Gomile, Slipčiči, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 295.

"Gorica, Malo polje, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 295.

"Gradina, Lištica", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 297.

"Tepčiči, Čitluk", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 298.

"Međine 2, Međine, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 302.

"Novi, Miljkovići, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 303.

"Ograđ, Hodbina, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 303.

"Orah, Blagaj - Orah, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 304.

"Orlovac, Razlomište, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 304.

"Rodoč 1, Rodoč, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 305.

"Velika gradina, Slipčiči, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 307.

"Žitomislići 1, Žitomislići, Mostar", u: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, sv. III., Sarajevo, 1988., str. 309.

Ivanka Miličević-Capek